

ISSN 2695-1584 (Print)

ISSN 2695-1592 (Online)

DOI:10.52058/2708-7530-2024-5(36)

VĚDA A PERSPEKTIVY

No 5(36)
2024

Ми з України

ISSN 2695-1584 (Print)

ISSN 2695-1592 (Online)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-5\(36\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-5(36))

Věda a perspektivy

N° 5(36) 2024

Praha, České republika
2024

Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín "Věda a perspektivy" je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 5(36) 2024. str. 424

Zveřejněno rozhodnutím akademické rady Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (zápis č. 118/2024 ze dne 21. Směť 2024)

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. , Česká republika
International Economic Institute s.r.o. Praha, Česká republika se sídlem V Lázních 688,
Jesenice 252 42
IČO 03562671 Praha, Česká republika
zastoupen Mgr. Markétou Pavlovou

Časopis vychází v rámci práce vydavatelství skupiny „Scientific Perspectives“ a s vědeckou podporou: veřejné organizace „Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration“, veřejné organizace „Association of Scientists of Ukraine“, Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Ázerbájdžán)

Časopis je zařazen do mezinárodní vědeometrické databáze Index Copernicus (IC), mezinárodního vyhledávače Google Scholar a do mezinárodní vědeometrické databáze Research Bible

Šéfredaktor:
Karel Nedbálek - doktor
práv, docent (Zlín, Česká
republika)

Zástupce šéfredaktora:
Markéta Pavlova - ředitel,
Mezinárodní Ekonomický
Institut (Praha, České
republika)

Dina Dashevska - geolog,
geochemist Praha, Česká
republika (Jeruzalém, Izrael)

Členové redakční rady:

- Humeir Huseyn Achmedov** - doktor pedagogických věd, profesor (Baku, Ázerbájdžán)
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír Bačšišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Dina Dashevsky - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jerusalem, Izraeli)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Badri Getchbaya - doktor ekonomie, profesor, docent na Batumi State University. Shota Rustaveli (Gruzie)
Laila Achmetová - doktorka historických věd, profesorka politologie, profesorka UNESCO, mezinárodní žurnalistiky a médií na žurnalistické fakultě Kazašské národní univerzity (KazNU), al-Farabi (Kazachstán)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Michał Tomasz - doktor věd, docent katedry geografie regionálního rozvoje, University of Gdańsk (Polsko)

Články jsou vyvěšeny v redakci autora. Za obsah a pravopis zaslaných materiálů odpovídají autoři

OBSAH

SÉRIE “Ekonomika”

- Yeva Telebenieva** 9
THE ROLE OF CONSUMER PSYCHOLOGY IN MARKETING STRATEGIES
- Serhii Voitko, Anna Kukharuk, Olena Korohodova** 18
AN INTERNATIONAL COOPERATION-BASED APPROACH TO ASSESSING THE RECREATIONAL POTENTIAL OF THE DANUBE REGION TERRITORIES
- Андрій Шевчук** 28
ЦИФРОВА РЕВОЛЮЦІЯ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕС ПРОЦЕСАМИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ БІЗНЕСУ

SÉRIE “Veřejná správa”

- Владислав Довгань** 41
СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ
- Юлія Кобиліна** 51
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
- Даніїл Коцупал** 63
ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ЛОБІЗМУ: ДОСВІД ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ ТА СПЕЦИФІКА УКРАЇНИ
- Андрій Ломакін** 81
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОСТУПУ ДО МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ НАЛЕЖНОЇ ЯКОСТІ В СВІТЛІ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ
- Олег Нестеров** 91
ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ

Зоя Пестовська, Тетяна Зайцева, Катерина Плахутіна 104
*ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА
ПРОГНОЗУВАННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ І
ПЕРСПЕКТИВИ*

Володимир Стець 121
*ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПОБУДОВИ
СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КІБЕРБЕЗПЕКОЮ
УКРАЇНИ НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ РІЗНОМАНІТНОСТІ ЕШБІ*

SÉRIE “Právní vědy”

Mykhailo Noniak 148
*HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL APPROACH TO THE RIGHT TO
PEACE*

Дмитро Любезніков 158
*ПОЗОВНА ФОРМА ЯК УМОВА ДОСУДОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ
ШКОДИ ЗАПОДІЯНОЇ ВНАСЛІДОК ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВОПОРУШЕННЯ*

SÉRIE “Pedagogika”

Mariia Bilan 168
*CROSS-CULTURAL TEACHERS’ TRAINING TO WORK WITH
MIGRANT STUDENTS*

Світлана Алексєєва, Олександр Стешенко 178
*ПРОФЕСІЙНА КАР’ЄРА ЯК СУЧАСНИЙ ФЕНОМЕН УСПІШНОСТІ:
ВІД ПЛАНУВАННЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ*

**Марина Демиденко, Сергій Сога, Володимир Добровольський,
Олена Підвальна** 189
*ІНТЕГРОВАННИЙ ПІДХІД ДО ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ
ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД БОЙОВИХ ДІЙ*

Микола Пічкур 197
*МОДЕЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ*

Тетяна Саєнко 211
*ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВА ПРОГРАМА
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННСВИХ НАВИЧОК У
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З СИНДРОМОМ ДАУНА*

Станіслав Сібаров 221
*ШКОЛА ГУМАНІТАРНОЇ ПРАЦІ ЯК АВТОРСЬКА ШКОЛА НОВОЇ
ОСВІТНЬОЇ КОНЦЕПЦІЇ УКРАЇНИ*

Наталія Тацієнко 232
ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКСКУРСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

SÉRIE “Psychologie”

Євгенія Калюжна, Наталія Лісова, Дар’я Зінченко 242
*САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ: СПІВВІДНОШЕННЯ
І ВЗАЄМОЗВ’ЯЗОК ІЗ САМООЦІНКОЮ У КОНТЕКСТІ
ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ*

Юрій Підлісний 255
*ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЯЦІЇ
АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ КОМБАТАНТІВ*

SÉRIE “Informační a telekomunikační technologie”

Наталія Саєнко 267
*ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА АНАЛІТИКИ
ДАНИХ ДЛЯ ПЕРЕДБАЧЕННЯ АВАРІЙ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА
ЗАПОБІГАННЯ НЕЩАСНИМ ВИПАДКАМ*

SÉRIE “Filologie”

Світлана Шуляк, Ігор Дегрик 278
*МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЧАСУ І ПРОСТОРУ В ТЕКСТАХ
УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ*

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-5\(36\)-211-220](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-5(36)-211-220)

Тетяна Сасенко

*аспірантка 3 року навчання,
спеціальності 016 Спеціальна освіта,
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова, м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-6886-4495>*

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВА ПРОГРАМА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО- МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З СИНДРОМОМ ДАУНА

Анотація. В статті узагальнено дизонтогенетичні особливості комунікативно-мовленнєвого розвитку у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна. Підтверджено, що складна структура дефекту у дітей з цією генетичною аномалією позначається на всіх компонентах комунікативно-мовленнєвої системи. Визначено, що серед наявних в Україні програм корекційно-розвиткового впливу немає єдиної, спрямованої на формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей досліджуваної групи. Виділено педагогічні умови для розбудови та впровадження програми корекції. Представлено експериментальну корекційно-розвиткову програму, спрямовану на формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей цієї нозологічної групи. В програмі представлено три взаємозалежних, послідовних етапи впровадження психолого-педагогічного впливу: організаційно-діагностичний, корекційно-розвитковий, контроль-аналітичний. Розкрито зміст організаційно-діагностичного етапу, який передбачає психолого-педагогічне вивчення стану сформованості комунікативно-мовленнєвих навичок, формування психологічної бази та вербальних передумов формування комунікативно-мовленнєвих навичок. Виділено напрямки роботи корекційно-розвиткового етапу програми (формування звукоскладової структури слова, лексико-граматичного ладу, різних форм висловлювання, культури спілкування, самоконтролю діяльності). Обґрунтовано доцільність впровадження двох форм роботи на другому етапі корекційно-розвиткового впливу. Охарактеризовано зміст роботи на контрольно-аналітичному етапі корекційно-розвиткового впливу (повторне діагностування з метою визначення динаміки розвитку комунікативно-мовленнєвих навичок та ефективності експериментальної програми). Запропоновано орієнтовану тематику консультативних кейсів для батьків дітей.

Ключові слова: діти з синдромом Дауна, дошкільний вік, комунікативно-мовленнєві навички, корекційно-розвиткова робота, психолого-педагогічний вплив.

Tetiana Saienko

*Postgraduate student of the 3rd year,
specialties 016 Special education of the
Dragomanov Ukrainian State University,
Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-6886-4495>*

EXPERIMENTAL CORRECTIVE AND DEVELOPMENT PROGRAM FOR THE FORMATION OF COMMUNICATIVE AND SPEECH SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN WITH DOWN SYNDROME

Abstract. The article summarizes dysontogenetic features of communicative and speech development in preschool children with Down syndrome. It has been confirmed that the complex structure of the defect in children with this genetic anomaly affects all components of the communication and speech system. It was determined that among the programs of correctional and developmental influence existing in Ukraine, there is no single one aimed at the formation of communication and speech skills in the children of the studied group. Pedagogical conditions for the development and implementation of the correction program have been identified. An experimental corrective and developmental program aimed at forming communicative and speech skills in children of this nosological group is presented. The program presents three interdependent, consecutive stages of implementation of psychological and pedagogical influence: organizational-diagnostic, corrective-developmental, control-analytical. The content of the organizational-diagnostic stage, which involves a psychological-pedagogical study of the state of formation of communicative-speech skills, the formation of the psychological base and verbal prerequisites for the formation of communicative-speech skills, is disclosed. The directions of the corrective and developmental stage of the program (formation of the phonetic-phonemic system, the constituent structure of the word, the lexical-grammatical system, various forms of conversational speech, the culture of communication, self-control of activities) are revealed. The expediency of implementing two forms of work at the second stage of corrective and developmental influence is substantiated. The content of the work at the control-analytical stage of the corrective-developmental influence is characterized (repeated diagnosis in order to determine the dynamics of the development of communicative

and speech skills and the effectiveness of the experimental program). Oriented consultation topics for parents of children are offered.

Keywords: children with Down syndrome, preschool age, communication and speech skills, corrective and developmental work, psychological and pedagogical influence.

Постановка проблеми. Трансформація освітньої політики нашої країни, імплементація міжнародних нормативно-правових актів обумовили радикальні зміни у сприйнятті осіб з особливими освітніми потребами. На сьогодні суспільство орієнтоване на соціальну модель, що передбачає першочерговість цінності кожної людини, яка повністю витіснила медичну, сутність якої полягає в орієнтації на порушення розвитку і тільки потім на людину. Відтак, підвищується цінність кожної людини у суспільному житті.

Синдром Дауна – найпоширеніша генетична аномалія серед хромосомних порушень. Згідно з даними Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я 5042 дитини з цією генетичною аномалією зареєстровано в Україні (станом на 2021 рік). Структура дефекту у дітей зазначеної категорії складається з великої кількості супутніх захворювань, вторинних порушень та третинних нашарувань, що своєю чергою ускладнює процес накопичення знань, умінь та навичок, необхідних для соціалізації в суспільстві та адаптації до умов освітніх закладів. Період дошкільного дитинства характеризується стрімким розвитком вищих психічних функцій на основі природної потреби у спілкуванні. Розвиток дитини можливий тільки в процесі соціальної взаємодії з дорослим та однолітками. Порушення формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей досліджуваної категорії обмежує міжособистісне спілкування, пролонгує терміни формування уявлень про навколишнє, що своєю чергою має негативний вплив на розвиток дитини.

На сьогодні, в системі спеціальної освіти не розроблено єдиної комплексної програми формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна. Поряд з цим наявна достатня кількість методик корекції мовлення та розвитку комунікативних навичок у дітей різних нозологічних груп.

Отже, враховуючи вищевикладені відомості, вивчення шляхів розробки комплексної експериментальної програми формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Застосування ігрових форм, прийомів, методів роботи для корекції специфічних порушень мовлення у дітей з синдромом Дауна розкрито в дослідженні О. Казачінер, Ю. Бойчук, А. Галій (2023). Вчені дійшли висновку, що в роботі з дітьми зазначеної

категорії доцільно застосовувати нетрадиційні методи впливу поряд з ігровими, що сприяє кращому накопиченню знань, умінь та навичок. Поряд з цим, науковці О. Казачінер, Ю. Бойчук (2022) здійснили науковий пошук ефективних методик розвитку мовлення дітей з синдромом Дауна. Огляд сучасних методик корекційно-розвиткового впливу для корекції порушень розвитку здійснено в дослідженні О. Начилової, І. Панченко (2023). Застосування Web-квест технологій для розвитку комунікативних навичок у дітей з синдромом Дауна окреслено в дослідженні А. Дубовенко, Г. Сизко (2020). Дослідники розробили Web-програму, що дозволяє формувати навички комунікації у дітей цієї нозологічної групи. З. Ленів, Т. Ярмач представили наукове дослідження, присвячене розвитку мовлення старших дошкільників з синдромом Дауна в умовах інклюзивного закладу дошкільної освіти. Використання піктограм, як засобу комунікації дітей із синдромом Дауна розкрито в науковому дослідженні Н. Злобіної (2020).

Очевидно, що проблематика розбудови корекційно-розвиткового середовища для дітей з синдромом Дауна привертає значну увагу наукової спільноти, проте недостатньо вивченим напрямком залишається пошук єдиної корекційно-розвиткової програми формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна.

Мета статті - теоретичне обґрунтування і характеристика корекційно-розвиткової програми формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна.

У процесі вивчення стану досліджуваної проблеми було використано такі *методи*: аналіз та синтез наукової літератури, систематизація та узагальнення відомостей спеціальної та психолого-педагогічної літератури з метою визначення сучасних тенденцій корекційно-розвиткового впливу; індукція та дедукція для визначення шляхів психолого-педагогічного впливу, спрямованого на формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна та поєднання окремих етапів в єдину цілісну всебічну корекційно-розвиткову програму.

Виклад основного матеріалу. Розбудова програми корекційно-розвиткового впливу, спрямованого на формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна потребує урахування дизонтогенетичного аспекту. Вивченню особливостей комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей з цією генетичною аномалією присвячено багато досліджень сучасних науковців, серед яких Ю. Бойчук, Г. Зайченко, О. Казачінер, О. Кирилова, О. Ковтун, Г. Кукуруза, Н. Пахомова, А. Савицький, А. Торба та інші. Всі науковці зазначають, що складна структура дефекту при синдромі Дауна перешкоджає унормованому формуванню навичок спілкування.

Здійснений науковий пошук дозволив нам узагальнити особливості комунікативно-мовленнєвого розвитку досліджуваної категорії дітей: пізніше та

збіднене формування лепету та белькотіння; збіднений словниковий запас; значний розрив між формуванням пасивного та активного словника; пролонгованість термінів формування навичок спілкування; порушення звукоскладової структури слова; виражені порушення просодії; аграматизми; порушення слухомовленнєвої пам'яті; використання жестів для встановлення взаємодії з оточенням; порушення розуміння складних лексико-граматичних конструкцій; порушення формування зв'язного мовлення. Відтак, комунікативно-мовленнєвий дизонтогенез у цієї категорії дітей має складну структуру та значні дефіцити у всіх ланках мовленнєвої системи [8].

Розбудова корекційно-розвиткової програми потребує визначення педагогічних вимог. На основі даних, отриманих в процесі наукового вивчення проблематики комунікативно-мовленнєвого розвитку у дітей з синдромом Дауна, сучасних методик корекційно-розвиткового впливу в дефектологічній практиці, нами було виділено педагогічні умови для формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна. Відтак, всі умови об'єднано в три групи: організаційні, загальнодидактичні, спеціально-методичні.

Організаційні: розбудова корекційно-розвиткового середовища із необхідними матеріальними ресурсами; наявність команди корекційно-розвиткового супроводу; залучення лікаря-невролога до команди супроводу корекційно-розвиткового процесу; налагодження комунікації між всіма учасниками корекційно-розвиткового процесу.

Загальнодидактичні: детальне планування та поетапне впровадження програми формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей досліджуваної категорії; варіативність форм роботи; реалізація диференційованого та індивідуального підходу; створення позитивного емоційного фону; опора на провідний вид діяльності дітей дошкільного віку; моніторингова діяльність під час впровадження корекційно-розвиткової програми.

Спеціально-методичні: пролонгованість термінів впровадження програми; опора на найбільш збережений канал сприйняття інформації – зоровий; створення мовленнєвого середовища, сприятливого для реалізації завдань програми; опора на ігрові та візуальні методи корекційно-розвиткового впливу.

Теоретико-методологічне вивчення сучасної практики корекційно-розвиткової роботи нами було спроектовано експериментальну програму формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна. Програма складається з трьох послідовних етапів, що складають цілісну систему корекційно-розвиткового впливу: організаційно-діагностичний, корекційно-розвитковий, контрольний-аналітичний.

Організаційно-діагностичний етап.

Мета: діагностика актуального стану сформованості комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей досліджуваної категорії; формування психоло-

гічної бази та вербальних передумов формування комунікативно-мовленнєвих навичок.

Зміст:

- налагодження позитивного емоційного контакту з дитиною, створення сприятливого фону для подальшої реалізації завдань корекційно-розвиткового впливу;

- психолого-педагогічне вивчення стану сформованості комунікативно-мовленнєвих навичок;

- формування невербальних та вербальних передумов формування комунікативно-мовленнєвих навичок.

Розглянемо *напрямки роботи* на організаційно-діагностичному етапі корекційно-розвиткової програми.

1. **Діагностика.** Зазначений напрямок уточнює стан сформованості складових комунікативно-мовленнєвого розвитку у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна, а саме: поведінкової, соціально-емоційної та когнітивно-лінгвістичної.

2. **Розвиток невербальних та вербальних передумов розвитку комунікативно-мовленнєвих навичок.** До таких передумов ми відносимо: розвиток слухового та зорового гнозису; розвиток розуміння зверненого мовлення; розвиток почуття ритму; розвиток артикуляційного праксису; розвиток сили, тривалості та цілеспрямованості видихуємого струменя повітря; розвиток емоційної сфери.

3. **Стимуляція комунікативної взаємодії через впровадження системи обміну картками PECS.**

Методи роботи: словесні (інструкція, пояснення, розповідь); практичні (дії за наслідуванням / за зразком, сумісні дії з дорослим, вправи); наочні (спостереження, демонстрація, показ).

Корекційно-розвитковий етап.

Метою цього етапу нами визначено: формування складових мовленнєвої системи (звукоскладова структура слова; лексико-граматичний лад); формування різних форм висловлювання; формування культури спілкування; розвиток самоконтролю комунікативно-мовленнєвої діяльності.

Досягнення поставленої мети полягає через реалізацію *завдань:*

- стимуляція наслідувальної мовленнєвої діяльності;
- формування елементарної фрази та простого речення;
- уточнення, розширення та актуалізація лексичного запасу;
- формування навичок словозміни та словотворення;
- формування звукоскладової структури слова;
- формування навичок культури спілкування;
- закріплення моделей комунікативно-мовленнєвої поведінки в ситуаціях спілкування;

- формування навичок орієнтування в стані іншої людини;
- розвиток самоконтролю в комунікативно-мовленнєвій діяльності.

Реалізація завдань корекційно-розвиткового етапу здійснюється у двох формах роботи: індивідуальній та підгруповій. Індивідуальна форма роботи забезпечує формування всіх компонентів мовленнєвої системи, різних форм висловлювання, розвиток навичок самоконтролю. Підгрупові заняття забезпечують закріплення моделей комунікативно-мовленнєвої поведінки в штучно створених ситуаціях міжособистісного спілкування, формування елементарної культури спілкування, формування навичок орієнтування у стані іншої людини.

Формування звукоскладової структури слова здійснюється через: розвиток фонематичних процесів; постановку, автоматизацію та диференціацію звуків; формування складової структури слова (з використанням авторської гри «Розумні кнопки»).

Робота з формування лексичного ладу мовлення спочатку здійснюється на основі накопичення побутової лексики, далі на основі лексичних тем «Іграшки», «Фрукти», «Овочі», «Свійські тварини», «Дикі тварини», «Меблі», «Посуд», «Сім'я», «Транспорт», «Пори року». Формування словозміни та словотворення здійснювалося через застосування спеціально підібраних завдань «Кого не стало?», «Чий, чия, чиє?», «Жаднюга», «Один-багато», «Кого погодуємо?», «Чим пограємо?», «Яка цукерка?», «Фруктовий пиріг», «Емоції». Поряд із вказаними завданнями формування навичок словозміни відбувалося під час реалізації завдань формування складової структури слова за допомогою посібника «Розумні кнопки».

Задля формування різних форм висловлювання використовується система обміну картками PECS та фразовий конструктор. Такі засоби дозволяють ефективно сформувати фразове мовлення з опорою на зоровий канал сприймання інформації.

Задля реалізації завдань підгрупової форми роботи нами було розроблено конспекти підгрупових занять, основу яких складають лексичні теми, які застосовуються під час індивідуальної роботи. Однією з особливостей проведення вступної та завершальної частини занять є наявність ритуалів привітання і прощання, які спрямовано на формування здатності використання вербальних навичок культури спілкування та розуміння стану іншої людини. Основними методами підгрупової роботи вважаємо: словесні (бесіда, пояснення); практичні (моделювання ситуацій соціальної взаємодії, словесні дидактичні вправи); ігрові (тематичні сюжетно-рольові ігри, ігри-інсценування); наочні (розглядання сюжетних картинок із зображенням ситуацій спілкування).

Контрольно-аналітичний етап.

Метою третього етапу визначено: діагностико-аналітичне вивчення стану сформованості комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна.

Досягнення мети контрольної-аналітичного етапу полягає через реалізацію завдань:

- комплексне психолого-педагогічне вивчення стану сформованості комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей цієї категорії;
- визначення рівнів сформованості комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна;
- аналіз, інтерпретація отриманих даних;
- порівняння даних отриманих до та після впровадження корекційно-розвиткової програми для підтвердження її ефективності.

Напрямки роботи: анкетування батьків та корекційних педагогів; опосередковане спостереження за самотійною поведінкою дітей; тестування в спеціально створених умовах; аналіз та інтерпретація отриманих даних.

Побудова експериментальної програми формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з цією генетичною аномалією передбачала активне залучення батьків дітей, як активних учасників корекційно-розвиткового процесу. Відтак, було вирішено додатково розробити консультативні змістовні кейси, оснащені практико-орієнтованими матеріалами щодо розбудови корекційно-розвиткового в домашніх умовах. Відтак, тематикою консультативних кейсів визначено: унормовані показники комунікативно-мовленнєвого розвитку; особливості мовленнєвого дизонтогенезу у дітей з синдромом Дауна; створення корекційно-розвиткового середовища в домашніх умовах; застосування системи обміну картками PECS; ігри для розвитку артикуляційної моторики; ігри для розвитку сили, тривалості та цілеспрямованості видихуемого струменя повітря; методи та прийоми розвитку розуміння зверненого мовлення; ігри для уточнення, збагачення та актуалізації лексичного запасу; шляхи формування словозміни та словотворення; сюжетні ігри для формування комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку.

Висновки. Здійснений науковий пошук дозволив нам узагальнити вищезазначені відомості та зробити наступні висновки. Запропонована програма формування комунікативно-мовленнєвих навичок розроблена з врахуванням особливостей психомоторного профілю дітей дошкільного віку з синдромом Дауна й складає єдину цілісну систему корекційно-розвиткового впливу. Експериментальна програма містить три послідовні етапи, кожен з яких має свою мету, завдання та напрямки впровадження. Відтак, організаційно-діагностичний етап спрямовано на визначення стану сформованості комунікативно-мовленнєвих навичок у дітей дошкільного віку з синдромом Дауна та формування невербальних та вербальних передумов формування комунікативно-мовленнєвих навичок. На корекційно-розвитковому етапі здійснюється формування всіх компонентів мовленнєвої системи, формування

різних форм висловлювання, формування культури спілкування, формування самоконтролю комунікативно-мовленнєвої діяльності. Задля забезпечення максимально ефективного практичного відпрацювання сформованих навичок, окрім індивідуальної форми роботи, на цьому етапі паралельно впроваджується підгрупова форма роботи. Залучення батьків, як активних учасників корекційно-розвиткового процесу, оснащення їх арсеналом знань щодо особливостей розбудови корекційно-розвиткового середовища в домашніх умовах сприяє ефективному закріпленню комунікативно-мовленнєвих навичок в природних умовах.

Література:

1. Дубовенко А.В., Сизко Г.І. Розвиток комунікативних навичок у дітей із синдромом Дауна за допомогою WEB-квест технології / А.В. Дубовенко, Г.І. Сизко // Стратегії розвитку сучасної освіти і науки : матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (28 лютого 2020 року) : збірник тез. – Бердянськ : БДПУ, 2020. – С. 48-51.
2. Казачінер О.С. Ігрові форми, методи та прийоми корекції специфічного порушення мовлення у дітей із синдромом Дауна / О.С. Казачінер, Ю.Д. Бойчук, А.І. Галій // Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти : зб. тез доп. учасників III Всеукр. наук.-практ. конф., Луцьк, 24–26 трав. 2023 р. – Луцьк, 2023. – С. 86–90.
3. Казачінер О.С. Ефективні методики розвитку мовлення дітей із синдромом Дауна / О.С. Казачінер, Ю.Д. Бойчук // Психологічні травелоги. – 2022. – № 1. – С. 197–211.
4. Ленів З.П., Ярмак Т.В. Розвиток мовлення старших дошкільників із синдромом Дауна в умовах інклюзивної групи закладу дошкільної освіти / З.П. Ленів, Т.В. Ярмак // In: *The 11th International scientific and practical conference «Dynamics of the development of world science»(July 8-10, 2020) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. - 2020. – 496 p.*
5. Логопедія : підручник / За ред. М.К. Шеремет. – Вид. 3-тє, перер. та доповн. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 776 с.
6. Начинова О.В. Методики корекційно-розвивального впливу на дітей із синдромом Дауна / О.В. Начилова, І.В. Панченко // Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції). 2023 р. – Одеса. – С. 96-99.
7. Саєнко Т. А. Особливості організації корекційно-розвиткового процесу для дітей з синдромом Дауна на різних вікових етапах їхнього розвитку / Т. А. Саєнко // Науковий журнал Хортицької національної академії. – 2021. - № 2 (5). – С. 152-159.
8. Саєнко Т. А. Порівняльна характеристика онтогенезу комунікативно-мовленнєвого розвитку та його дизонтогенезу при синдромі Дауна / Т. А. Саєнко // Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – 2023. - № 44. – С. 66-73.

References:

1. Dubovenko A.V., & Syzko H.I. (2020). Rozvytok komunikatyvnykh navychok u ditei iz syndromom Dauna za dopomohoiu WEB-kvest tekhnolohii [Development of communication skills in children with Down syndrome using WEB-quest technology]. *Strategii rozvytku suchasnoi osvity i nauky: materialy I Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii: zbirnyk tez – Strategies for the development of modern education and science: materials of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference: a collection of theses.* (pp. 48-51). Berdiansk : BDPU [in Ukrainian].

2. Kazachiner O.S. (Eds.). (2023). Ihrovi formy, metody ta pryiony korektsii spetsyfichnoho porushennia movlennia u ditei iz syndromom Dauna [Game forms, methods and techniques for correcting specific speech impairment in children with Down syndrome]. *Suchasni teoretychni y prykladni konteksty spetsialnoi ta inkliuzyvnoi osvity : zb. tez dop. uchasnykiv III Vseukr. nauk.-prakt. Konf - Modern theoretical and applied contexts of special and inclusive education: collection of abstracts of reports of the participants of the 3rd All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (pp. 86-90). Lutsk [in Ukrainian].

3. Kazachiner O.S., & Boichuk Yu.D. (2022). Efektyvni metodyky rozvytku movlennia ditei iz syndromom Dauna [Effective methods of speech development of children with Down syndrome]. *Psykhologichni travelohy – Psychological travelogues, 1*, 197-211 [in Ukrainian].

4. Leniv Z.P., & Yarmak T.V. (2020). Rozvytok movlennia starshykh doshkilnykiv iz syndromom Dauna v umovakh inkliuzyvnoi hrupy zakladu doshkilnoi osvity [Speech development of older preschoolers with Down syndrome in the conditions of an inclusive group of a preschool education institution]. *XI Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Dynamika rozvytku svitovoi nauky» - The 11th International scientific and practical conference «Dynamics of the development of world science»* [in Canada].

5. Sheremet M.K. (Eds.). (2015). Lohopediia : pidruchnyk [Speech therapy: textbook]. Kyiv: Slovo Publishing House [in Ukrainian].

6. Nachylova O.V., & Panchenko I.V. (2023). Metodyky korektsiino-rozvyvalnoho vplyvu na ditei iz syndromom Dauna [Methods of corrective and developmental influence on children with Down syndrome]. *Problemy rehabilitatsii: Zbirnyk naukovykh prats (za materialamy naukovo-praktychnoi konferentsii) - Problems of rehabilitation: Collection of scientific works (based on the materials of the scientific and practical conference)* (69-99). Odesa [in Ukrainian].

7. Saienko T. A. (2021). Osoblyvosti orhanizatsii korektsiino-rozvytkovoho protsesu dlia ditei z syndromom Dauna na riznykh vikovykh etapakh yikhnoho rozvytku [Features of the organization of the correctional and developmental process for children with Down syndrome at different age stages of their development]. *Naukovyi zhurnal Khortytskoi natsionalnoi akademii – Scientific journal of the Khortytsk National Academy*, 2(5), 152-159 [in Ukrainian].

8. Saienko T. A. (2023). Porivnialna kharakterystyka ontogenezu komunikatyvno-movlennievoho rozvytku ta yoho dyzontogenezu pry syndromi Dauna [Comparative characteristics of the ontogenesis of communicative and speech development and its dysontogenesis in Down syndrome]. *Naukovyi chasopys NPU imeni MP Drahomanova. Serii 19. Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykhologhiia – Scientific journal of MP Drahomanov NPU. Series 19. Correctional pedagogy and special psychology*, 44, 66-73 [in Ukrainian].